

Bevolkingsprognose 2003–2009: tragere bevolkingsgroei

Andries de Jong, Maarten Alders en Han Nicolaas

De bevolkingsprognose 2003–2009 heeft betrekking op de periode van 1 januari 2003 tot 1 januari 2009. Deze korte-termijnprognose is een actualisering van de lange-termijnprognose 2002–2050 op basis van de inmiddels beschikbaar gekomen waarnemingen. De bijstellingen ten opzichte van de lange-termijnprognose zijn aanzienlijk wat betreft de buitenlandse migratie. In de korte-termijnprognose is het aantal immigranten naar beneden bijgesteld en het aantal emigranten naar boven. De aantallen levendgeborenen en overledenen zijn amper gewijzigd. De waargenomen bevolking op 1 januari 2003 van 16,193 miljoen kwam ongeveer 9 duizend lager uit dan de voorspelde bevolking in de lange-termijnprognose. In de korte-termijnprognose zal de bevolking op 1 januari 2009 zijn toegenomen tot 16,530 miljoen. Dit is 77 duizend minder dan het aantal dat in de lange-termijnprognose werd verwacht.

1. Inleiding

Eens in de twee jaar publiceert het CBS de bevolkingsprognose voor de lange termijn. De laatste prognose voor de lange termijn (van 2002 tot 2050) is begin 2003 gepubliceerd (De Jong, 2003). In de tussenliggende jaren wordt de bevolkingsprognose bijgesteld voor de korte termijn. In deze nieuwe prognose zijn de cijfers tot 1 januari 2009 geactualiseerd. Voor de periode na 2009 wordt verwezen naar cijfers van de lange-termijnprognose. Eind 2004 zal de prognose voor de lange termijn worden bijgesteld. Tevens zullen dan de huishoudensprognose en de allochtonenprognose van het CBS worden geactualiseerd.

De bijstelling in deze nieuwe prognose is gebaseerd op de waargenomen bevolkingsomvang en -samenstelling op 1 januari 2003 en op ramingen van de aantallen geborenen, overledenen, immigranten en emigranten in 2003. Deze ramingen zijn gebaseerd op de waargenomen maandcijfers van januari 2003 tot en met september 2003.

De prognose betreft de periode van 1 januari 2003 tot 1 januari 2009. Dit betekent dat cijfers over geborenen, overledenen en migranten voorspeld worden tot en met 2008.

2. Bevolking op 1 januari 2003

De totale bevolkingsomvang op 1 januari 2003 was met 16,193 miljoen zo'n 9 duizend lager dan in de bevolkingsprognose 2002–2050 werd voorspeld. De afwijkingen in de voorspelde aantallen levendgeborenen, overledenen en immigranten in 2002 ten opzichte van de waargenomen aantallen waren gering en bedroegen respectievelijk 0,2 duizend, 1,7 duizend en 0,8 duizend. De afwijking voor het aantal emigranten (inclusief administratieve correcties) was met bijna 10 duizend veel groter. De waargenomen bevolkingsgroei in 2002 van 87 duizend komt niet exact overeen met de waargenomen aantallen geborenen minus de aantallen overledenen plus het migratiesaldo. Dit komt doordat het officieel door het CBS vastgestelde inwonertal op 1 januari 2003 iets ho-

ger – ongeveer 3 duizend – was dan het berekende inwonertal op basis van het inwonertal op 1 januari 2002 en de componenten van de bevolkingsgroei. In de nieuwe prognose wordt uitgegaan van de waargenomen bevolkingsomvang en -samenstelling op 1 januari 2003.

3. Monitoring en analyse van buitenlandse migratie

De bevolkingsprognose 2002–2050 voorspelt voor 2003 een immigratie van 110 duizend personen en een emigratie (inclusief saldo administratieve correcties) van 87 duizend personen. Op basis van de maandcijfers tot en met september 2003 is aangenomen dat zowel het aantal immigranten als het aantal emigranten in 2003 op 102 duizend uitkomt. Het is duidelijk dat hier sprake is van grote verschillen tussen de prognosecijfers en de (verwachte) realisatie. Om meer zicht te krijgen op de oorzaak van deze verschillen is een analyse verricht van de ontwikkelingen in migratiestromen op maandbasis. *Grafiek 1* toont de ontwikkelingen in immigratie en emigratie op basis van voortschrijdende 12-maands-gemiddelden. Tot begin 2001 stijgt de immigratie, waarna een sterke daling inzet. De laatste twaalf maanden (oktober 2002 tot en met september 2003) is het aantal immigranten gedaald tot 106 duizend. Tegenover de daling van de immigratie staat een stijging van de emigratie (vanaf begin 2002). De laatste twaalf maanden is het aantal emigranten gestegen tot boven de 100 duizend. Een dergelijk hoog niveau is in het verleden nog niet eerder voorgekomen. De cijfers over de emigratie zijn inclusief het saldo administratieve correcties. Aangenomen wordt dat dit saldo voor een belangrijk deel bestaat uit mensen die zijn geëmigreerd, maar dit niet hebben doorgegeven aan de gemeente waarin ze woonachtig waren. Indien een gemeente constateert dat mensen niet meer woonachtig zijn op het adres waarop ze staan ingeschreven, dan worden ze in de gemeentelijke basisadministratie afgevoerd (Alders en Nicolaas, 2003). Het aantal emigranten exclusief deze correcties stijgt beduidend minder snel.

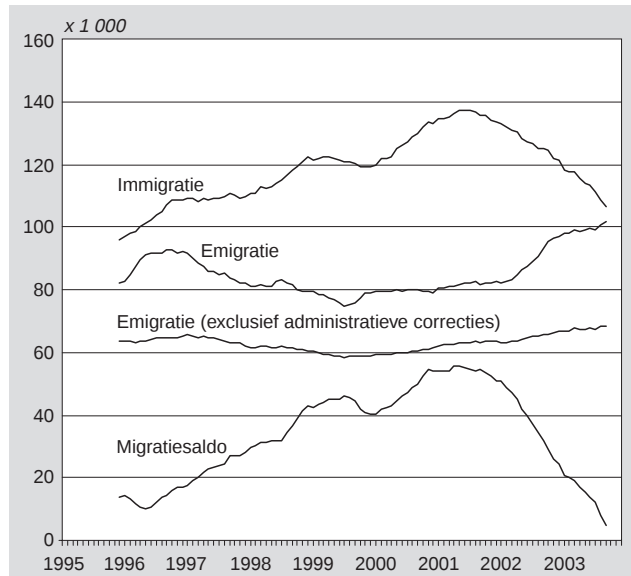
Ten gevolge van bovenbeschreven ontwikkelingen in de immigratie en emigratie daalt het migratiesaldo in bijzonder snel tempo. De laatste twaalf maanden bedroeg het saldo minder dan 5 duizend. In 2002 was het migratiesaldo nog 24 duizend en in 2001 zelfs 51 duizend.

In de lange-termijnprognose is verondersteld dat de immigratie na de twee topjaren 2000 en 2001, met telkens 133 duizend immigranten, in 2002 zou dalen naar 122 duizend en in 2003 naar 110 duizend.

Hoewel in de lange-termijnprognose terecht een sterke daling van de immigratie werd voorspeld, viel de werkelijke daling vooral in 2003 (naar 102 duizend) nog sterker uit. In de lange-termijnprognose werd verwacht dat de emigratie in de eerste prognosejaren iets beneden het niveau van 2002 zou blijven, terwijl in werkelijkheid sprake was van een sterke stijging. Uit de grafiek kan worden afgeleid dat deze stijging op het moment dat de vorige prognose werd gemaakt nog nauwelijks zichtbaar was in de cijfers. Deze stijging betrof vooral een toename van de administratieve correcties. Bij het opstellen van de lange-termijnprognose werd verondersteld dat hier sprake was van een incidentele stijging. Inmiddels is gebleken dat in 2003 het saldo administratieve correcties verder is gestegen.

Aangezien ontwikkelingen in de buitenlandse migratie per groep migranten sterk kunnen verschillen, kan een beter beeld van de aard van de prognosefouten worden verkregen door de migratie op dit niveau te analyseren. Voor de verschillende groepen die

Aan de totstandkoming van de bevolkingsprognose hebben naast de auteurs ook Joop de Beer en Arno Sprangers een belangrijke bijdrage geleverd. De uitgangspunten van de nieuwe prognose zijn besproken in de Werkgroep Demografische Prognoses. De belangrijkste uitkomsten van de bevolkingsprognose zijn opgenomen in *Statline*, op de website van het CBS (www.cbs.nl).

1. Migratie¹⁾, 1995–2003

¹⁾Voortschrijdend 12-maandsgemiddelde tot en met september 2003.

worden onderscheiden in de bevolkingsprognose, worden in *staat 1* en *staat 2* voor 2003 de geraamde aantallen immigranten en emigranten vergeleken met de verwachte aantallen volgens de lange-termijnprognose. Bij Turkije is er in de lange-termijnprognose sprake van een duidelijke onderschatting: verwacht werd dat in

2003 4 duizend Turken zouden immigreren, terwijl er (naar schatting) 7 duizend zijn gekomen. In de lange-termijnprognose is sprake van een overschatting bij Azië (exclusief Indonesië en Japan) en Nederland, en in mindere mate bij Afrika (exclusief Marokko) en overig Europa. Wat betreft de emigratie is er alleen bij Nederland sprake van een grote prognosefout: de emigratie is met 9 duizend onderschat.

Voor een nadere analyse van de prognosefouten worden de ontwikkelingen in de migratiestromen op maandbasis onderzocht. *Grafiek 2* toont voor verschillende groepen die worden onderscheiden in de bevolkingsprognose de aantallen immigranten op basis van voortschrijdende 12-maandsgemiddelden. *Grafiek 3* toont voor deze groepen de aantallen emigranten (inclusief het saldo administratieve correcties), terwijl in *grafiek 4* de uitsplitsing hiervan wordt getoond in (de geregistreerde) emigratie en het saldo administratieve correcties.

De sterke daling van het aantal immigranten uit Azië (exclusief Indonesië en Japan) vanaf medio 2001 en Afrika (exclusief Marokko) vanaf eind 2002 is grotendeels veroorzaakt door een daling van het aantal asielzoekers. Het aantal Afrikaanse en Aziatische emigranten inclusief administratieve correcties is al vanaf eind 1999 voortdurend aan het stijgen. De stijging in 2002 en 2003 blijkt vrijwel geheel te worden veroorzaakt door een stijging van het saldo administratieve correcties. Voor Azië is het saldo administratieve correcties tegenwoordig bijna even hoog als de waargenomen emigratie. Voor Afrika geldt dat dit saldo de waargenomen emigratie ruim overtreft. Aangenomen wordt dat de administratieve correcties vooral afgewezen asielzoekers betreffen.

Het aantal immigranten van de Nederlandse Antillen en Aruba is vanaf begin 2001 duidelijk aan het dalen. De laatste twaalf maanden

Staat 1

Waarnemingen en raming van het aantal immigranten naar geboorteland, 2000–2003

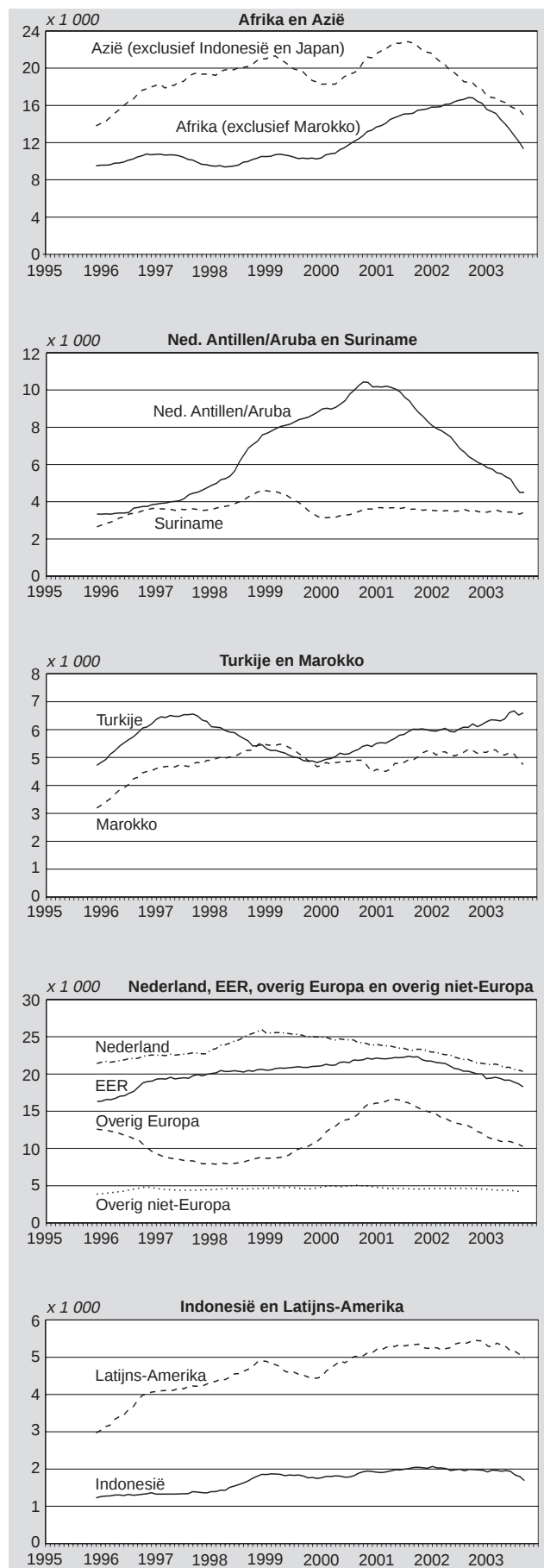
	2000	2001	2002	2003	
				Raming	Vorige prognose
<i>x 1 000</i>					
Turkije	5	6	6	7	4
Marokko	4	5	5	5	4
Suriname	4	4	3	3	3
Ned. Antillen / Aruba	10	8	6	4	5
Afrika	13	16	16	10	12
Azië	21	22	18	14	18
Latijns-Amerika	4	4	5	5	4
Indonesië	2	2	2	2	2
EER	22	22	20	18	19
Overig Europa	16	15	12	10	12
Overig niet-Europa	7	7	7	4	5
Nederland	24	23	21	20	23
Totaal	133	133	121	102	110

Staat 2

Waarnemingen en raming van het aantal emigranten naar geboorteland (inclusief saldo administratieve correcties), 2000–2003

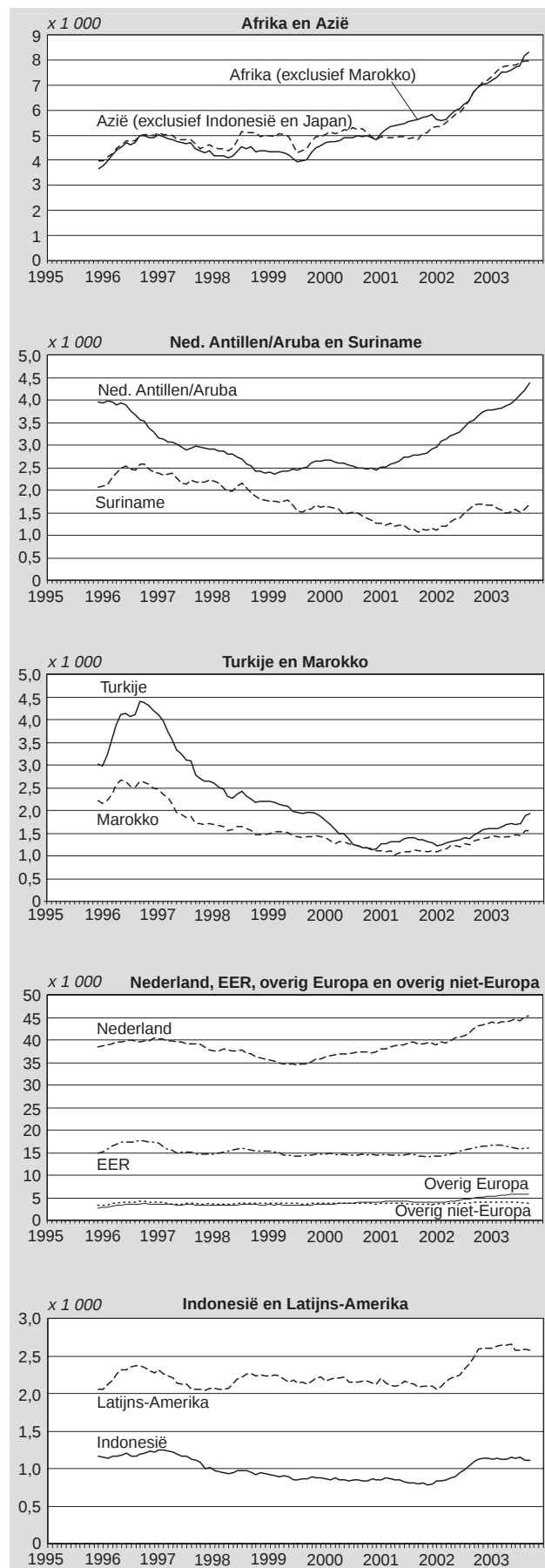
	2000	2001	2002	2003	
				Raming	Vorige prognose
<i>x 1 000</i>					
Turkije	1	1	2	2	1
Marokko	1	1	1	2	1
Suriname	1	1	2	2	1
Ned. Antillen / Aruba	2	3	4	5	4
Afrika	5	6	7	8	7
Azië	5	5	7	8	6
Latijns-Amerika	2	2	2	3	2
Indonesië	1	1	1	1	1
EER	15	14	17	16	16
Overig Europa	4	4	5	6	5
Overig niet-Europa	5	5	6	4	6
Nederland	37	39	44	46	37
Totaal	79	83	97	102	87

2. Immigratie naar geboorteland¹⁾, 1995–2003

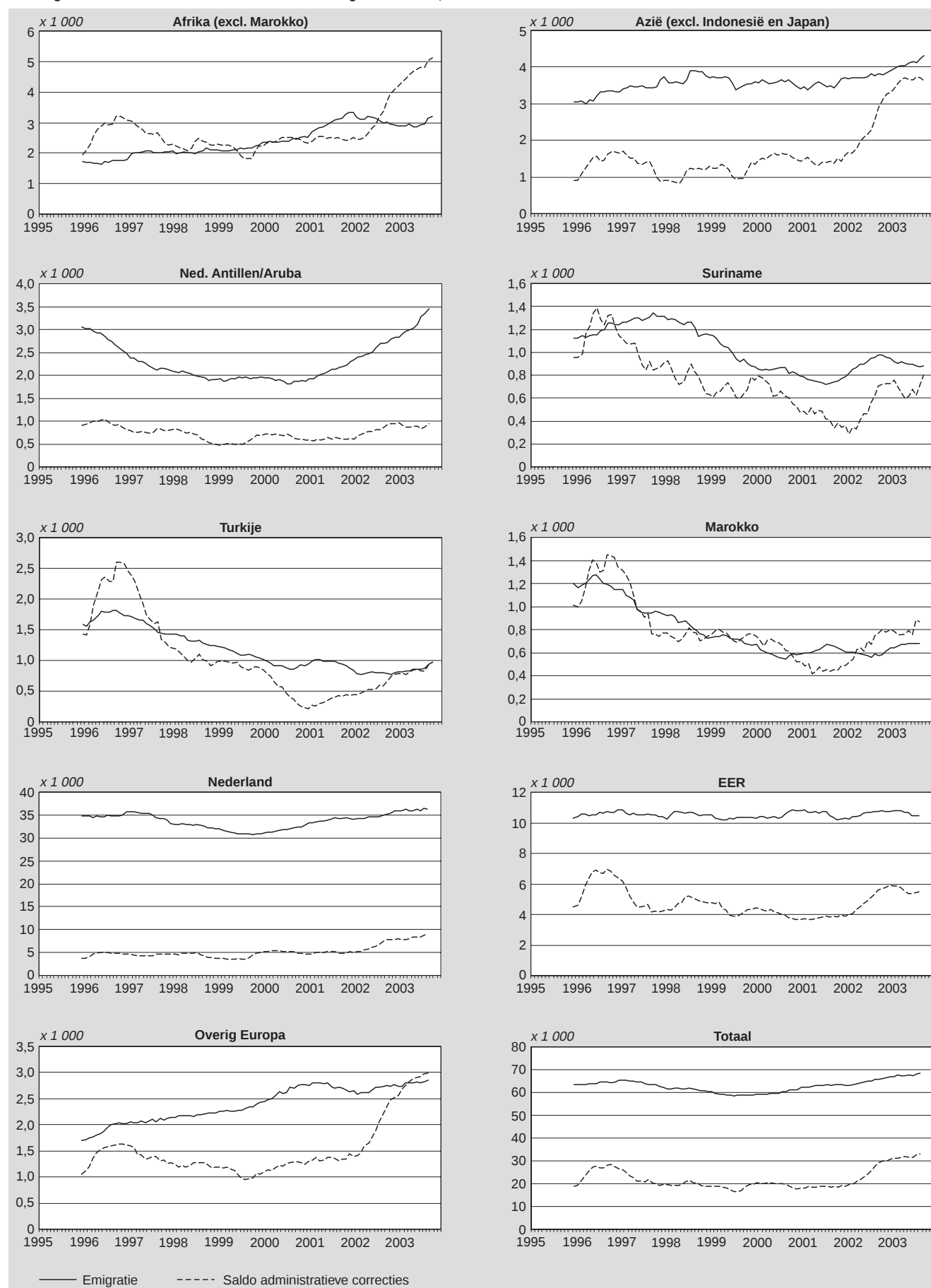

¹⁾ Voortschrijdend 12-maandsgemiddelde tot en met september 2003.

3. Emigratie inclusief saldo administratieve correcties naar geboorteland¹⁾, 1995–2003

¹⁾ Voortschrijdend 12-maandsgemiddelde tot en met september 2003

4. Emigratie en saldo administratieve correcties naar geboorteland¹⁾, 1995–2003¹⁾Voortschrijdend 12-maandsgemiddelde tot en met september 2003.

den kwamen er nog maar 4 duizend migranten van deze eilanden; in 2000 waren het er meer dan 10 duizend. Het aantal emigranten inclusief administratieve correcties naar de eilanden is gestegen tot hetzelfde niveau als het aantal immigranten. In dit geval wordt deze stijging niet veroorzaakt door een toename van het saldo administratieve correcties maar door een toename van de geregistreerde aantallen emigranten.

Het aantal in Turkije geboren immigranten stijgt de laatste tijd licht. De aantallen immigranten geboren in Marokko en Suriname zijn vrijwel constant. De emigratie is voor deze drie groepen vanaf begin 2001 vrijwel gestabiliseerd. Voor al deze groepen geldt dat het saldo administratieve correcties vrijwel even hoog is als de geregistreerde emigratie.

Het aantal immigranten uit Europa daalt. Dit geldt zowel voor migranten uit de landen van de Europese Economische Ruimte (EER; de Europese Unie plus Noorwegen, IJsland en Liechtenstein) als uit Oost- en Centraal-Europa. Deze laatste groep liet in 2001 nog een stijging zien, mede door het aantal asiolverzoeken van voormalig Joegoslaven. De remigratie van migranten uit de landen van de EER is al jarenlang min of meer stabiel. De remigratie van migranten uit de landen van overig Europa vertoont een stijgende lijn, waarbij de recente toename vooral wordt veroorzaakt door de stijging van het saldo administratieve correcties. Ook voor de laatste groep geldt dat tegenwoordig het saldo administratieve correcties vrijwel even groot is als de waargenomen emigratie.

Het aantal Nederlanders dat emigreert vertoont sinds medio 1999 een stijgende lijn. De stijging vindt plaats bij zowel de waargenomen emigratie als het saldo administratieve correcties. Voor het aantal remigranten geldt een omgekeerde trend: vanaf medio 1998 is een continue daling zichtbaar. Per saldo zijn er de laatste twaalf maanden 25 duizend in Nederland geboren personen meer geëmigreerd dan geïmmigreerd. In 2001 was het saldo nog 16 duizend.

In de lange-termijnprognose werd verondersteld dat het aantal immigranten uit Azië na het topjaar 2001 (22 duizend) zou dalen naar 20 duizend in 2002 en 18 duizend in 2003. In werkelijkheid bedroeg de daling geen 2 duizend per jaar maar 4 duizend, waardoor de 18 duizend in 2002 al werd gehaald en het aantal in 2003 uitkwam op 14 duizend. Ook voor Afrika verliep de werkelijke daling sneller dan in de lange-termijnprognose werd verwacht. Hierdoor kwam het werkelijke aantal immigranten in 2003 uit op 10 duizend, in plaats van de verwachte 12 duizend. Voor beide landen geldt dat in de lange-termijnprognose een daling werd verwacht die samenhangt met een strenger migratiebeleid. De daling in het aantal (asiel)migrantten verliep in werkelijkheid sneller dan verwacht.

In de lange-termijnprognose werd voorts, samenhangend met een lagere economische groei, verwacht dat het aantal (arbeids)migrantten uit de EER, overig Europa en overig niet-Europa zou dalen. Deze daling vond in werkelijkheid inderdaad plaats bij alle drie de groepen. De lange-termijnprognose verwachtte evenwel dat deze daling wat minder sterk zou zijn, waardoor het aantal immigranten uit deze landen in 2003 in de vorige prognose 1 à 2 duizend te hoog uitkwam. Voor remigranten uit Nederland werd in de lange-termijnprognose in 2003 een vergelijkbaar aantal als in (het waargenomen jaar) 2002 verwacht. De remigratie was in werkelijkheid enkele duizenden lager.

Het aantal immigranten dat uit Turkije is gekomen, is in de lange-termijnprognose onderschat. Er werd een lichte daling in de (huwelijks)migratie verondersteld, terwijl in werkelijkheid een lichte stijging heeft plaatsgevonden.

Terwijl het aantal asiel- en arbeidsmigrantten in 2003 lager uitkwam dan in de lange-termijnprognose werd verwacht, lag de emigratie bij verschillende groepen juist hoger. Deze gegevens duiden op een dalende populariteit van Nederland bij de migranten. Diverse krantenberichten die recentelijk zijn verschenen over de gestegen emigratie, lijken deze veronderstelling te staven. Er zijn tekenen dat het politieke en sociale klimaat in Nederland, en vooral in de grote steden, harder wordt. Een negatieve beeldvorming rond allochtonen wordt aangemerkt als een reden om te re-

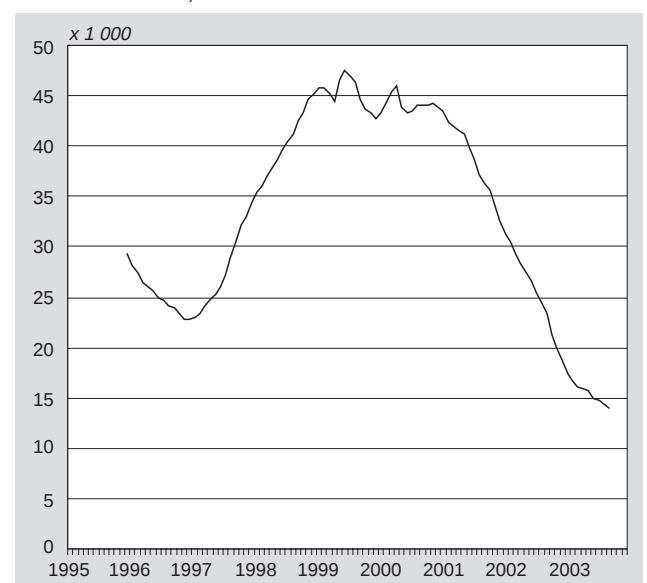
migreren. Echter ook heimwee en de behoefte om in een land te leven waar de cultuur vertrouwd is, vormen motieven om weer te vertrekken.

De grootste afwijking tussen werkelijkheid en prognose geldt voor de autochtonen: in de prognose werd een emigratie verwacht die vergelijkbaar is met het gemiddelde niveau van eind jaren negentig. In werkelijkheid was sprake van een sterke stijging van de emigratie van autochtonen, zowel in de vorm van geregistreerde emigratie als in de vorm van administratieve afvoeringen. Verklaringen voor deze stijging kunnen in verschillende richtingen worden gezocht. Ten eerste ligt het voor de hand te veronderstellen dat de slechte economische situatie (met een nulgroei en zelfs krimp in verschillende van de afgelopen kwartalen) een drijfveer is geweest om Nederland te verlaten. Voorts kunnen ontwikkelingen op de woningmarkt een rol hebben gespeeld. In Nederland waren tot enkele jaren geleden koopwoningen goedkoper dan in de buurlanden. Door sterke stijgingen van de huizenprijzen in Nederland is de situatie inmiddels omgekeerd. Dit kan voor personen (die woonachtig waren in de grensgebieden) een reden zijn geweest om over de grens te gaan wonen (en in Nederland te blijven werken). In de tweede helft van de jaren negentig was sprake van een dalende emigratie naar België en Duitsland, terwijl tussen 1999 en 2003 de emigratie is gestegen met respectievelijk 2 duizend en 3,5 duizend.

4. Veronderstellingen over migratie, geboorte en sterfte in de korte-termijnprognose

Uit de vorige paragraaf is naar voren gekomen dat in de lange-termijnprognose werd verwacht dat de (asiel)migratie uit Afrika en Azië zou dalen in verband met een strenger migratiebeleid. In werkelijkheid was inderdaad sprake van een daling, maar deze verliep veel sneller dan verwacht. Om meer zicht te krijgen op ontwikkelingen in de asielmigratie wordt in *grafiek 5* het aantal asiolverzoeken in de afgelopen jaren weergegeven, op basis van voortschrijdende 12-maandsgemiddelden. In de lange-termijnprognose werd uitgegaan van een structureel aantal van 20 duizend asiellozoekers per jaar. Uit *grafiek 5* blijkt dat in 2003 het aantal asiellozoekers tendeert naar een aantal van 15 duizend. In de korte-termijnprognose wordt verondersteld dat het structureel aantal asiellozoekers op 15 duizend in plaats van 20 duizend zal liggen. In de lange-termijnprognose is voorts verondersteld dat 40 procent van de asiellozoekers in Nederland wordt toegelaten. De periode tussen aanvraag en toelating bedraagt minimaal zes maanden en kan in de praktijk zelfs enkele jaren duren. Het verla-

5. Asielverzoeken¹⁾, 1995–2003

¹⁾ Voortschrijdend 12-maandsgemiddelde tot en met september 2003.

gen van het structureel aantal asielzoekers van 20 naar 15 duizend zal dus pas in 2004 resulteren in een verlaging van 8 duizend naar 6 duizend asielmigranten (namelijk 40 procent van 15 duizend asielzoekers). Wordt evenals in de lange-termijnprognose uitgegaan van een verhouding van 0,5 tussen het aantal volgmigranten en het aantal asielmigranten, dan betekent dit dat het aantal migranten als gevolg van asiel in 2004 (en in de jaren daarna) op 9 duizend zal uitkomen. Dat is een verlaging van 3 duizend ten opzichte van de lange-termijnprognose.

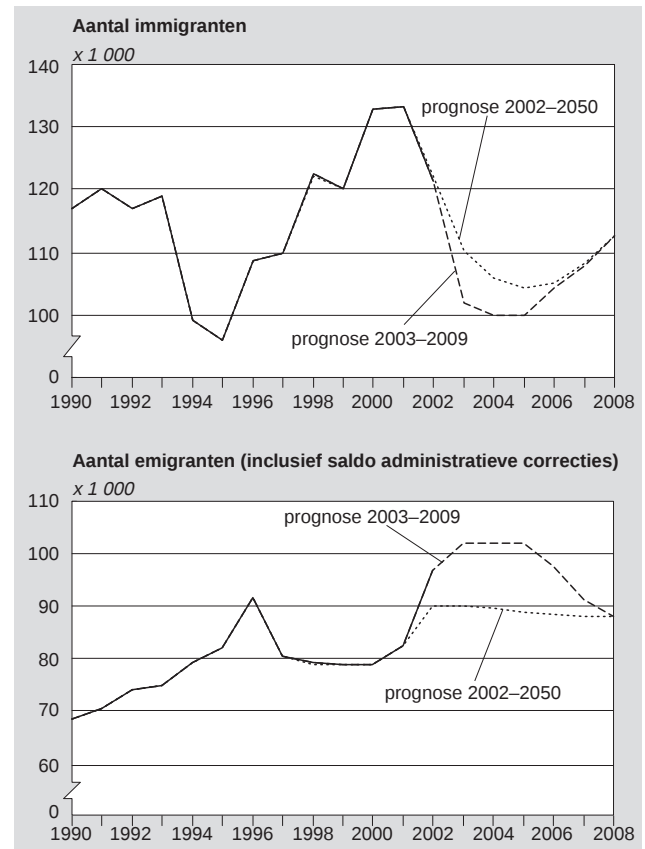
Een andere belangrijke reden voor de daling van de immigratie in de laatste jaren is dat de inzakkende economische groei gepaard ging met een daling van het aantal arbeidsmigranten (uit de westerse landen). Dit was ook voorzien in de lange-termijnprognose, maar wederom ging de daling sneller dan verwacht. Gezien deze onderschatting wordt in de korte-termijnprognose voor de komende jaren aangenomen dat minder migranten uit de westerse landen zullen komen dan verondersteld in de lange-termijnprognose. Evenals in de lange-termijnprognose wordt in de korte-termijnprognose verondersteld dat over enkele jaren de immigratie weer zal toenemen. Conjunctureel herstel zal in combinatie met een teruglopende groei van de beroepsbevolking door de vergrijzing een positief effect hebben op het aantal immigranten. Daar komt bij dat de uitbreiding van de Europese Unie, los van mogelijk beperkende maatregelen op de korte termijn, op de langere termijn naar verwachting zal leiden tot een toename van het aantal immigranten uit Oost-Europa.

Cijfermatig betekenen bovenstaande veronderstellingen het volgende voor de korte-termijnprognose. Het geraamde aantal immigranten in 2003 op basis van de maandcijfers van januari 2002 tot en met september 2003 bedraagt 102 duizend. Gezien de daling van het aantal asielzoekers en het aantal arbeidsmigranten wordt ten opzichte van de lange-termijnprognose een daling van 6 duizend migranten in 2004 verwacht. Hierdoor zal het aantal immigranten in dat jaar uitkomen op 100 duizend. Ook voor 2005 wordt eenzelfde aantal immigranten verwacht. Hierna zal het aantal immigranten weer gaan stijgen als gevolg van extra arbeidsmigranten uit Oost-Europa. In 2008 ligt de immigratie weer op het niveau dat ook in de lange-termijnprognose werd verondersteld (grafiek 6).

Het geraamde aantal emigranten in 2003 op basis van de maandcijfers van januari 2003 tot en met september 2003 ligt op 102 duizend. Dit betekent een forse stijging vergeleken met 2002, toen de emigratie nog op 97 duizend uitkwam. Voor de komende jaren wordt in de korte-termijnprognose geen verdere stijging verwacht. Uit de vorige paragraaf kwam naar voren dat vooral autochtonen verantwoordelijk waren voor de sterke stijging van de emigratie. Gezien het feit dat er geen tekenen zijn dat de economische groei verder zal inzakken in de komende jaren, wordt geen extra stijging verwacht van autochtonen die vanwege economische motieven Nederland verlaten. Ook is het niet waarschijnlijk dat de groeiende emigratie naar de buurlanden (sterk) zal voortzetten. Op de markt voor koopwoningen is geen sprake meer van sterke prijsstijgingen. Het bovenstaande houdt in dat het in de lange-termijnprognose verwachte aantal emigranten in 2003 met zo'n 15 duizend omhoog wordt bijgesteld. Voor 2004 en 2005 wordt verondersteld dat het aantal emigranten gelijk blijft aan dat van 2003, namelijk 102 duizend. Hierna zal het aantal emigranten gaan dalen in de richting van de aantallen volgens de lange-termijnprognose. In 2008 is het verschil tussen de vorige prognose en de korte-termijnprognose volledig verdwenen.

In paragraaf 2 is opgemerkt dat er een verschil bestaat tussen de waargenomen bevolkingsgroei en de berekende bevolkingsgroei op basis van de componenten van de bevolkingsgroei. Voor 2002 bedraagt dit verschil 3 duizend, voor de jaren daarvoor 5 duizend en 3 duizend. Het gaat hierbij om personen die zijn uitgeschreven uit de basisadministratie (en hierdoor terecht kwamen in het saldo administratieve correcties), maar later toch aanwezig bleken te

6. Migratie, 1990–2008

¹⁾ Gecorrigeerd voor overige correcties.

zijn in de zogenaamde structuurtelling uit de basisadministratie (op basis waarvan het CBS het inwonertal op 1 januari van elk jaar vaststelt). In veel gevallen gaat het om personen die meerdere keren administratief zijn afgevoerd (zonder ook meerdere keren weer administratief te zijn opgevoerd). Met deze correcties werd tot dusverre in de prognose niet apart rekening gehouden. Besloten is om voortaan in de prognose deze zogenaamde post 'overige correcties' als een afzonderlijke component te behandelen. Voor de gehele periode 2003–2008 wordt deze op 3 duizend per jaar gesteld. Om de emigratie volgens de korte-termijnprognose goed te kunnen vergelijken met de emigratie in de lange-termijnprognose, dient deze laatste met 3 duizend te worden verhoogd. Dit is in grafiek 6 gedaan. De gelijke aantallen emigranten in 2008 volgens de lange- en korte-termijnprognose in 2008 hebben wat betreft de lange-termijnprognose betrekking op de emigratie inclusief administratieve correcties en overige correcties.

Als gevolg van de aanpassingen in de immigratie en emigratie zal het migratiesaldo de komende twee jaren min 2 duizend bedragen. Daarna zal het migratiesaldo stijgen naar 25 duizend in 2008 (staat 3).

Het verwachte aantal levendgeborenen voor 2003 op basis van de maandcijfers van oktober 2002 tot en met september 2003 komt uit op 204 duizend. Dit is een stijging van 2 duizend ten opzichte van 2002 (staat 4). In de lange-termijnprognose werd nog een aantal levendgeborenen van 201 duizend in 2003 verwacht. Op grond hiervan zijn leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers van 2003 zeer licht opwaarts bijgesteld. Voor de jaren hierna zijn de vruchtbaarheidscijfers van de lange-termijnprognose weer gehanteerd. In 2003 komt het (geraamde) totaal vruchtbaarheidscijfer (TFR) uit op 1,78; in de lange-termijnprognose was nog een waarde van 1,75 voorspeld. Voor de jaren hierna wordt de waarde van 1,75 zoals gehanteerd in de lange-termijnprognose overgenomen. Het aantal levendgeborenen kinderen zal naar verwachting dalen naar 184 duizend in 2008 (grafiek 7).

Staat 3
Levendgeborenen, overledenen en buitenlandse migratie, 2003–2008

	Levend- gebore- nen	Overle- denen	Immi- gratie	Emi- gratie ¹⁾	Migratie- saldo ¹⁾	Overige correc- ties	Bevol- kings- groei
<i>x 1 000</i>							
2003	204	142	102	102	0	3	65
2004	197	143	100	102	-2	3	55
2005	193	145	100	102	-2	3	49
2006	189	148	104	98	7	3	52
2007	186	149	108	91	17	3	56
2008	184	151	113	88	25	3	60

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.

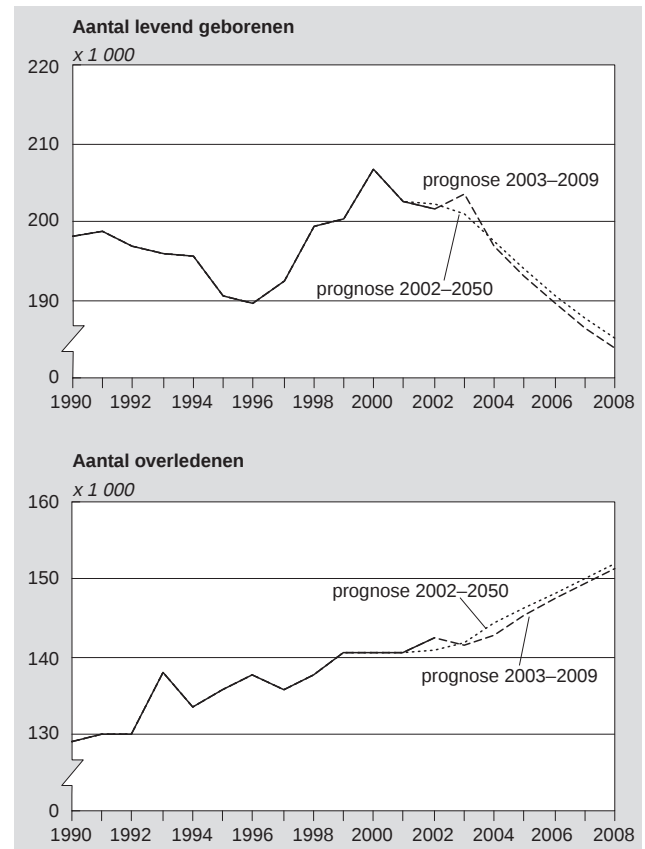
Het aantal overledenen van 142 duizend in 2003 is correct voorspeld door de lange-termijnprognose. Om deze reden zijn leeftijdsspecifieke sterftequotienten van mannen en vrouwen voor de periode 2003–2008 niet bijgesteld. In 2003 komt de (geraamde) levensverwachting bij geboorte uit op 76,2 jaar voor mannen en 80,8 jaar voor vrouwen. Het aantal overledenen zal in 2008 zijn gestegen naar 151 duizend.

5. Bevolking in de periode 2004–2009 volgens de korte-termijnprognose

De korte-termijnprognose wijkt beduidend af van de bevolkingsprognose 2002–2050. De bijstelling betreft een forse daling van het aantal immigranten en een forse stijging van het aantal emigranten.

Volgens de prognose 2003–2009 neemt de bevolkingsomvang toe van 16,193 miljoen op 1 januari 2003 tot 16,530 miljoen op 1 januari 2009 (staat 5). Dit is 77 duizend minder voor 1 januari 2009 dan was voorspeld door de vorige prognose. In de nieuwe prognose zal de bevolking tot 2009 met 337 duizend inwoners groeien. Het groeitempo bedraagt rond 55 duizend per jaar. Uit grafiek 8 blijkt dat de bevolkingsgroei in de korte-termijnprognose vooral in de komende twee jaren lager ligt dan in de lange-termijnprognose. Op basis van prognose-intervallen uit de vorige prognose zijn nieuwe prognose-intervallen voor de totale bevolkingsomvang ge-

7. Geboorte en sterfte, 1990–2008

maakt. De relatieve marge ten opzichte van de prognose is gelijk gehouden. Wel zijn de marges van de vorige prognose een jaar doorgeschoven. Op grond hiervan wordt verondersteld dat de kans 5 procent is dat het werkelijk aantal inwoners in 2009 minder zal zijn dan 16,25 miljoen en eveneens 5 procent dat het meer zal zijn dan 16,85 miljoen (staat 5).

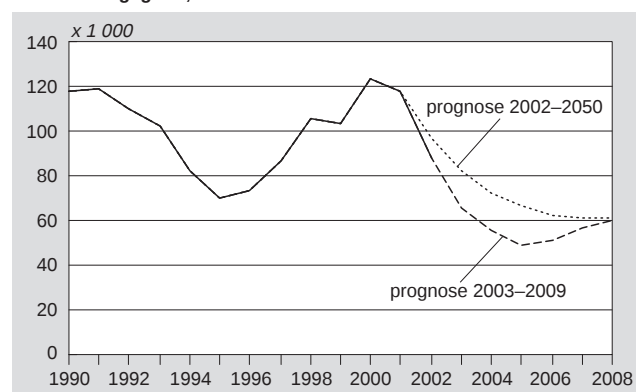
Staat 4
Waarnemingen en raming van buitenlandse migratie, geboorte en sterfte, 2000–2003

	2000	2001	2002	2003	
				Raming	Vorige prognose
<i>Buitenlandse migratie (x 1 000)</i>					
Immigratie	133	133	121	102	110
Emigratie (incl. saldo adm. correcties)	79	83	97	102	87
Migratiesaldo (incl. saldo adm. correcties)	54	51	24	0	23
<i>Vruchtbaarheid</i>					
Levendgeborenen (x 1 000)	207	203	202	204	201
<i>TFR</i>					
Totaal	1,72	1,71	1,73	1,78	1,75
1e kind	0,83	0,82	0,82	0,84	0,82
2e kind	0,60	0,61	0,62	0,64	0,63
3e kind	0,21	0,20	0,20	0,21	0,21
4e en volgende kinderen	0,09	0,08	0,08	0,08	0,09
<i>Sterfte</i>					
<i>Overledenen (x 1 000)</i>					
Mannen	69	68	69	69	69
Vrouwen	72	72	73	73	73
<i>Levensverwachting bij geboorte</i>					
Mannen	75,5	75,8	76,0	76,2	76,1
Vrouwen	80,6	80,7	80,7	80,8	80,8

Staat 5
Bevolkingsomvang; prognose en 95%-prognose-interval, 1 januari 2003–2009

	Prognose 2003–2009			Prognose 2002–2050
	ondergrens (95%-interval)	prognose	bovengrens (95%-interval)	
x 1 000				
2003		16 193		16 202
2004	16 225	16 258	16 291	16 284
2005	16 241	16 313	16 386	16 357
2006	16 242	16 362	16 489	16 423
2007	16 243	16 413	16 601	16 485
2008	16 244	16 470	16 722	16 546
2009	16 249	16 530	16 852	16 607

8. Bevolkingsgroei, 1990–2008

Literatuur

Alders, M. en H. Nicolaas, 2003, Administratieve correcties in de bevolkingsstatistieken. *Bevolkingstrends*, 51(4), blz. 46–51. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, 2003, Bevolkingsprognose 2002–2050: anderhalf miljoen inwoners erbij. *Bevolkingstrends* 51(1), blz. 21–26. CBS, Voorburg/Heerlen.